

Hyvät käytännöt

TUKIASUMISKOTI nuoren itsenäistymisen tukena

Tavoite ja idea lyhyesti

SOS-Lapsikylän tukiasumiskoti on tarkoitettu itsenäistymässä oleville 16-17-vuotiaille nuorille. Nuoret asuvat tukiasumiskodissa itsenäisesti, mutta heidän tukena työskentelevät kaksi tukiasumisohjaajaa. Perheryhmäkodin ympärivuorokautinen päivystys on myös nuorten tukena. Tukiasumiskodissa nuoret voivat harjoitella itsenäiseen elämiseen liittyviä taitoja turvallisessa ympäristössä työntekijöiden tuella sekä valmistua myös psyykkisesti itsenäistymiseen.

Taustaa

Tukiasumiskoti on toiminut maaliskuusta 2017 lähtien viihtyisässä rivitaloasunnossa Espoon Tapiolassa. Tukiasumiskoti on tarkoitettu viidelle nuorelle, jotka pääosin ovat olleet 17-vuotiaita. Sen läheisyydessä sijaitsi alkuvaiheessa erillinen yksio, jossa asui 17-vuotias tukiasumiskodin toiminnan piiriin kuuluva nuori elokuuhun 2017 saakka. Hän siirtyi 18 vuotta täytettyään omaan vuokra-asuntoon ja SOS-Lapsikylän jälkihuollon palveluihin. Tukiasumiskodissa asuvien nuorten ohjauksesta, hoivasta ja kasvatuksesta on vastannut kaksi ohjaajaa, jotka ovat molemmat työskennelleet alusta lähtien tukiasumiskodissa. Toinen ohjaajista oli työskennellyt SOS-Lapsikylän Espoon perheryhmäkodissa puolen vuoden ajan ennen tukiasumiskodin perustamista. Kaikki tukiasuntoon siirtyneet nuoret olivat hänelle tuttuja.

Tukiasumiskodin perustamiseen päädyttiin useista syistä. SOS-Lapsikylän kotoutumistyötä haluttiin laajentaa asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita silmällä pitäen ja samalla löytää nuorten vaiheittaista itsenäistymistä tukeva toimintamuoto. Osa perheryhmäkodissa asuvista nuorista kaipasi omaa tilaa perheryhmäkodin tarjoamia puitteita enemmän. Toimintaa ohjaavana periaatteena on alusta lähtien ollut luoda tukiasumiskodista nuorten koti. Tämän takia päätettiin, että ohjaajien toimistotila sijaitsee muualla. Etäisyys ohjaajien toimistotilaan on opettanut nuorille kärsivällisyyttä ja kannustanut heitä suunnittelemaan tarkemmin asioita, joihin he kaipaavat ohjaajien apua.

Käytännön arviointia

Tukiasumiskodin lähtökohtana on ollut tarjota nuorille kodinomainen asumisympäristö, jossa he voivat harjoitella itsenäistymistä vaiheittain ennen kuin he täyttävät 18 vuotta ja muuttavat omaan asuntoon. Ohjaajien tuella tukiasunnossa olevat nuoret ovat luoneet yhteiselle asumiselle säännöt. Tämä on saanut heidät pohtimaan yhteisasumiseen tarvittavia pelisääntöjä ja nuoret ovat sitoutuneet paremmin niiden noudattamiseen.

Haasteina tukiasumiskodissa asumisessa on ollut esimerkiksi nuorten eriävät näkemykset liittyen esimerkiksi siivoukseen ja siisteyskäsitteisiin. Tarpeen vaatiessa nuoret ovat yhdessä ohjaajien kanssa järjestäneet yhteisiä kokouksia. Ohjaajat ovat pyytäneet nuoria kertomaan, kuinka he haluaisivat ohjaajien auttavan haasteiden ratkaisemisessa. Yhtenä ratkaisevana tekijänä on ollut se, ettei valmiita ratkaisuja ole tarjottu. Nuoria on ohjattu löytämään yhteinen kompromissi asioiden ratkaisemiseksi, jolloin heillä on ollut mahdollisuus pitää kiinni sopimistaan säännöistä.

Pieni tiimi, kaksi ohjaajaa ja SOS-Lapsikylän kotoutumistyön palvelujohtaja, on mahdollistanut tiiviin ja joustavan yhteydenpidon nuorten asioissa eri toimijoiden välillä. Yhteistyöstä on saatu positiivista palautetta myös kunnan sosiaalityöstä vastaavilta sosiaaliohjaajalta sekä sosiaalityöntekijältä. Yhteydenpito edustajien kanssa on ollut säännöllistä. Varsinainen yhteistyö edustajien kanssa on vähäisempää, mutta tarvittaessa toimivaa. Nuorilta on kerätty toiminnan aikana palautetta yhteisten kokousten lisäksi muutaman kerran myös palautekyselyillä, joista saatu palaute on ollut positiivista.

Nuorten kyky ottaa vastuuta omasta toiminnastaan on ohjaajien mukaan kasvanut tukiasumisen aikana. Tämä on näkynyt monin eri tavoin. Nuoret ovat esimerkiksi tehneet ruokaostoksensa itsenäisesti ja laittaneet ruokaa yhdessä, minkä avulla he ovat säästäneet rahaa ja oppineet hallitsemaan omaa talouttaan paremmin. Rahan käyttöön liittyvät haasteet ovat näkyneet nuorten arjessa, mutta niihin on pystytty tarjoamaan tukea nopeasti. Osalla nuorista koulupoissaolot ovat vähentyneet, koska yhtenä asumisen edellytyksenä on ollut koulunkäyntiin sitoutuminen.

Suurena etuna on ollut nuorten siirtyminen palvelusta toiseen SOS-Lapsikylän tarjoamien palvelujen sisällä. Yhtenäinen palveluketju on mahdollistanut nopean avun nuoren koko kotoutumisprosessin ajan. Nuoret ovat siirtyneet SOS-Lapsikylän perheryhmäkodista tukiasumiskotiin, joiden ohjaajiin he ovat tutustuneet yhteisen toiminnan myötä. Lisäksi tukiasumiskodista itsenäistymisen jälkeen toinen tukiasumiskodin ohjaajista on jatkanut nuorten jälkihuollon ohjaajana.

Käytäntöön osallistuvat henkilöt / tahot

Tukiasumiskodissa on työskennellyt kaksi kaksivuorotyötä tekevää ohjaajaa, jotka ovat yhdessä SOS-Lapsikylän kotoutumistyön palvelujohtajan kanssa suunnitelleet työvuorot nuorten tarpeiden mukaisesti. Palvelujohtajalta saatu tuki on ollut tärkeää sekä toimintaa suunniteltaessa, että yhteisten toimintaperiaatteiden luomisessa. Palvelujohtaja on ylläpitänyt WhatsApp-ryhmää tukiasumiskodissa asuville nuorille, järjestänyt henkilökohtaisia keskusteluja sekä pitänyt säännöllisesti yhteisökokouksia, joissa ovat olleet mukana kaikki tukiasumiskodissa asuvat nuoret. Nuorilla on ollut mahdollisuus saada tarvittaessa tukea SOS-Lapsikylän psykologilta. Tukiasumiskodin nuorilla on ollut ympärivuorokautinen päivystys SOS-Lapsikylän Espoon perheryhmäkodissa.

Käytännön apuna nuorille on ollut myös naapurissa sijaitseva SOS-Lapsikylän sijaishuollon puolella työskentelevä sijaisperhe, jonka luota nuorilla on ollut mahdollisuus lainata vara-avainta tarvittaessa. Tukiasumiskodissa asuvat nuoret sekä heidän ohjaajansa ovat osallistuneet yhteiseen toimintaan, kuten leireille yhdessä SOS-Lapsikylän Espoon perheryhmäkodissa asuvien nuorten kanssa. Yhteinen toiminta on antanut mahdollisuuden tutustua vapaamuotoisesti ja nuorten siirtyminen perheryhmäkodista tukiasumiskotiin on ollut sujuvaa.

Kaikki tukiasumiskodissa asuvat nuoret ovat osallistuneet kahden viikon välein ryhmätoimintaan, jota on järjestänyt kunnan sosiaaliohjaaja yhteistyössä tukiasumiskodin ohjaajien sekä eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Aiemmin tärkeä rooli oli myös SOS-Lapsikylän lastensuojelun jälkihuollossa toimineella ohjaajalla. Hän järjesti SOS-Lapsikylän yhteisötilassa kerran viikossa yhteisen illallisen, jonne olivat tervetulleita kaikki SOS-Lapsikylän toiminnan piirissä olevat nuoret, olivatpa he sitten tukiasumiskodin tai jälkihuollon nuoria. Nuoret kokivat yhteisen aterian ja yhdessäolon kodinomaisena huolenpitona, joka rinnastuisi kenties parhaiten kokemukseen ”mummolassa käynnistä”. Yhteiselle illalliselle osallistui myös lastensuojelun piirissä olevia jälkihuoltonuoria. Yhteinen ruokailuhetki mahdollisti rennon keskustelun sekä erilaisten nuorten tutustumisen toisiinsa.

Tukiasumiskodin toiminta käytännössä

Tukiasumiskodin palveluun sisältyvät nuorelle laadittava asumisen suunnitelma, tukikäynnit nuoren luona arkisin ja viikonloppuisin, koulunkäynnin tukeminen, vapaa-ajan toimintaan aktivoiminen, psykososiaalinen tuki, palveluohjaus, nuoren itsenäistymiskehityksen ja arjen taitojen tukeminen sekä omaohjaajan tuki. Nuorten siirtyminen tukiasumiskotiin on tapahtunut ohjatusti. Alkuvaiheessa on arvioitu nuorten valmiuksia siirtää perheryhmäkodista tukiasumiskotiin. Valmiuksia on arvioitu viiden kriteerin kautta, joita ovat koulunkäynti, psyykinen vointi, sääntöjen noudattaminen, päihteettömyys ja väkivallattomuus. Päätöksen muutosta tukiasumiskotiin tekevät nuoren kanssa yhteistyössä SOS-Lapsikylän kotoutumistyön palvelujohtaja sekä kunnan sosiaalityöntekijä. Ennen muuttoa nuoren kanssa tehdään kirjallinen sopimus tukiasumiskodissa asumisesta.

Tukiasumiskodin toiminnan alkuvaiheessa kaikki nuoret siirtyivät yhtenä ryhmänä perheryhmäkodista tukiasumiskotiin. Myöhemmin sitä mukaa, kun nuoret ovat täyttäneet 18 vuotta ja muuttaneet omiin asuntoihinsa, ovat myös uudet nuoret muuttaneet tukiasumiskotiin yksitellen. Tukiasumiskodissa asuvat nuoret ovat olleet pääosin 17-vuotiaita, joiden on arvioitu hyötävän itsenäisemmästä asumisesta. Keskimäärin nuoret ovat asuneet tukiasumiskodissa 4-7 kuukautta ennen kuin he ovat muuttaneet omaan asuntoon. Ohjaajien arvion mukaan puoli vuotta on keskimäärin ollut riittävä aika nuorelle omaksua tarvittavia itsenäiseen asumiseen liittyviä taitoja. Toimintaa ohjaavana periaatteena on ollut alusta lähtien kodinomaisuus. Tukiasumiskoti on nuorten koti, ja on ollut tärkeää, että ohjaajat kunnioittavat sitä, mutta asettavat nuorille tarvittaessa rajat. Kodinomaisuus on näkynyt esimerkiksi siten, että ohjaajat sopivat nuorten kanssa etukäteen ajat, jolloin he käyvät tukiasumiskodissa ja soittavat ovikelloa sisään mennessään.

Yksi suurimmista muutoksista tukiasumiskotiin muuttaessa on liittynyt itsenäiseen kodinhoitoon. Nuorten on otettava vastuuta ruoan ostamisesta, ruoanlaitosta sekä yhteisten tilojen että oman huoneen siivouksesta. Nuorten vaihtuessa ja uuden nuoren muuttaessa tukiasumiskotiin haasteet näissä asioissa ovat tulleet erityisesti näkyviin. Asunnossa on neljä makuuhuonetta, jolloin osa nuorista on jakanut huoneen. Tukiasumiskodissa on ollut jonkin verran haasteita myös kotiintuloaikojen noudattamisessa sekä koulunkäynnissä, mutta niiden ratkaisemisessa on ollut apuna se, että nuorten on ollut helpompi sitoutua itse laatimiinsa sääntöihin. Lisäksi nuoret ovat olleet motivoituneita asumaan tukiasumiskodissa, jolloin he ovat myös halunneet olla luottamuksen arvoisia. Yön yli kestävästä poissaoloista on sovittava erikseen ja nuoret voivat yöpyä vain paikoissa, jonne ohjaajat ovat tehneet kotikäynnin. Yleensä nuoret ovat vierailleet omien ystäviensä luona. Nuorten on ilmoitettava aina etukäteen tekstiviestillä vierailusta.

Ohjaajat tapaavat nuoria sekä tukiasumiskodissa että sen ulkopuolella. He työskentelevät usein väli- tai iltavuoroissa. Ohjaajien roolina on tukea nuorta erilaisten asioiden hoitamisessa sekä seurata, kuinka asuminen sujuu. Yhteydenpito nuorten ja ohjaajien välillä on ollut joustavaa. Nuoret voivat soittaa ohjaajille työvuorojen aikana tai laittaa viestin milloin tahansa, mikäli siihen on tarvetta. Ohjaajat vastaavat viesteihin työajan puitteissa. Ohjaajilla on ollut mahdollisuus suunnitella itse työvuorojaan niin, että ne tarvittaessa joustavat nuorten tarpeiden mukaan.

Nuoret ovat osallistuneet säännöllisiin palvelujohtajan koolle kutsumiin yhteisökokouksiin, joissa on käsitelty yhteisöllisyyttä, itsenäistymisprosessia sekä nuorten näkökulmia ja toiveita. Sen lisäksi tukiasumiskodin ohjaajat ovat järjestäneet tarvittaessa yhteisiä kokouksia, joissa on käsitelty yhteisasumiseen liittyviä asioita. Kaikki tukiasumiskodissa asuvat nuoret ovat osallistuneet itsenäistymiselle nuorille tarkoitettuun ryhmään kahden viikon välein. Ryhmään on osallistunut nuoria sekä tukiasumiskodista että perheryhmäkodista. Ryhmä on toteutettu yhteistyössä kunnan sosiaaliohjaajan sekä tukiasumiskodin ja perheryhmäkodin ohjaajien kanssa. Ryhmässä on vierailut myös eri alojen ammattilaisia, esimerkiksi suuhygienisti, seksuaaliterapeutti sekä poliisi.

Tukiasumiskodissa asuessa nuorta valmistellaan itsenäiseen asumiseen ja harjoitellaan yhdessä itsenäistymiseen liittyviä taitoja. Osana itsenäistymistä on tärkeää huomioida myös nuoren psyykinen valmistautuminen yksin asumiseen. Tukiasumiskodin ohjaajien mukaan keskeistä on opettaa nuorta pyytämään apua tarvittaessa sekä antaa nuorelle rohkeutta selvittää erilaisia arkeen liittyviä asioita. Tärkeässä osassa päivittäisten taitojen harjoittelussa on ollut verkkopankkitunnusten käytön harjoittelu, joiden avulla lähes kaikki sähköiset palvelut toimivat. Osalle nuorista verkkopankkitunnuksia ei ole kuitenkaan voitu hankkia pankkien vaihtelevien käytäntöjen vuoksi, joka on asettanut nuoret eriarvoiseen asemaan. Nuoren itsenäistymiseen liittyvä suunnitelma laaditaan yhteistyössä kunnan sosiaaliohjaajan kanssa ja tukiasumisyksikön ohjaaja seuraa taitojen karttumista yhdessä nuorten kanssa. Myös sosiaalityöntekijä on mukana yhteistyössä.

Tukiasumiskodin toiminta perustuu SOS-Lapsikylän kotoutumistyön yhteisille arvoille ja visiolle. On nähty tärkeäksi, että myös tukiasumiskodin nuoret ovat osa yhteisöä, ja heillä on mahdollisuus pitää yhteyttä sekä perheryhmäkotiin että tukiasumiskotiin myös jälkihuoltoon siirtymisen jälkeen. Suomessa vietetyn ajan muistelemisen ja yhteinen keskustelu nuorten kanssa on tärkeä osa yhteisöllisyyden rakentamista ja nuoren identiteetin kehittymistä. Se vahvistaa myös nuoren omaa henkilökohtaista tarinaa ja antaa mahdollisuuden peilata omaa kasvua ja kehitystä.

Nuoret ovat osallistuneet myös erilaisiin tapahtumiin SOS-Lapsikylän edustajana ja ovat olleet mukana esimerkiksi Maailma kylässä- ja KYTKE-festareilla järjestämässä erilaista ohjelmaa esittelypisteiden yhteydessä. Lisäksi nuoret ovat toimineet muuttoapuna SOS-Lapsikylän muuttaessa Tapiolasta Niittykumpuun sekä kaksi nuorista työskenteli kesätöissä SOS-Lapsikylän keskustoimistolla kiinteistöpäällikön alaisuudessa.

Lisäksi SOS-Lapsikylä on järjestänyt kaikille toimintansa piirissä oleville nuorille yhteisiä työnhakuviikonloppuja, joissa SOS-Lapsikylän tukiperheoiminnan ja sijaishuollon puolella työskentelevät sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja ovat auttaneet työnhaussa. SOS-Lapsikylän sijaisperheiden asunton sijaitessa aiemmin lähempänä tukiasumiskotia sijaisperheiden lapset saattoivat poiketa spontaanisti ja pyytää tukiasumiskodin nuoria pelaamaan jalkapalloa yhdessä. Yhteinen toiminta on koettu tärkeäksi.

Muuta huomioitavaa

Tukiasuntoon oli hankittu nuoria varten sopivat kalusteet ja se vastaa tavallista suomalaista kotia, jolloin nuorille on muodostunut kuva siitä, millaista asuminen Suomessa on. Tukiasumiskodin toiminta päättyi joulukuussa 2018, mutta kaksi nuorista jää asumaan asuntoon jälkihuollon asiakkaana heidän täytettyään 18 vuotta.

SOS-Lapsikylän tukiasumiskoti

SOS-Lapsikylän tukiasumiskodissa on ollut 5 paikkaa, jossa toiminnan aikana on asunut yhteensä yhdeksän nuorta ajalla 3/2017-12/2018. SOS-Lapsikylä järjestää jälkihuoltoa kolmelle nuorelle. Sen lisäksi SOS-Lapsikylällä on vuonna 2019 8-paikkainen Espoon perheryhmäkoti. SOS-Lapsikylän Etelä-Suomen alueen kotoutumistyö on palvelujohtajan vastuulla.

Tukiasumiskodin toiminta pohjautuu SOS-Lapsikylän yhteiselle visiolle ”Jokainen lapsi kasvaa perheessä rakastettuna, arvostettuna ja turvassa”. SOS-Lapsikylän kotoutumistyön tavoitteena on auttaa yksin Suomeen tulleita lapsia integroitumaan siten, että he kokevat olevansa tasa-arvoisia yhteiskunnan jäseniä ja omaavat suomalaisessa koulu- ja työelämässä sekä kulttuurissa tarvittavat tiedot ja taidot. Käytännön työn tavoitteena ohjaajilla on ollut ohjata nuoria itsenäisiksi toimijoiksi, jotka osaavat pyytää neuvoa tarvittaessaan ja kokevat suhteen ohjaajiin merkitykselliseksi.

Yhteystiedot

SOS-Lapsikylän tukiasumiskoti v. 2017-2018, Akseli Niskanen ja Ruth Tegene, tukiasumiskodin ohjaajat sekä Mikko Ylisuvanto, palvelujohtaja, kotoutumistyö

”TUKENA-hankeen yhtenä tavoitteena on kartoittaa ja dokumentoida perheryhmäkotien hyviä käytäntöjä. Hanke on kerännyt tiedon hyvistä käytännöistä haastattelemalla käytäntöä toteuttavia työntekijöitä, esimiehiä, lapsia ja nuoria sekä muulla tavoin käytännössä mukana olevia tahoja ja koostanut haastattelujen pohjalta kuvauksen hyvästä käytännöstä.”

Käytäntö dokumentoitu tammikuussa 2019

TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO

Euroopan unionin tuella

